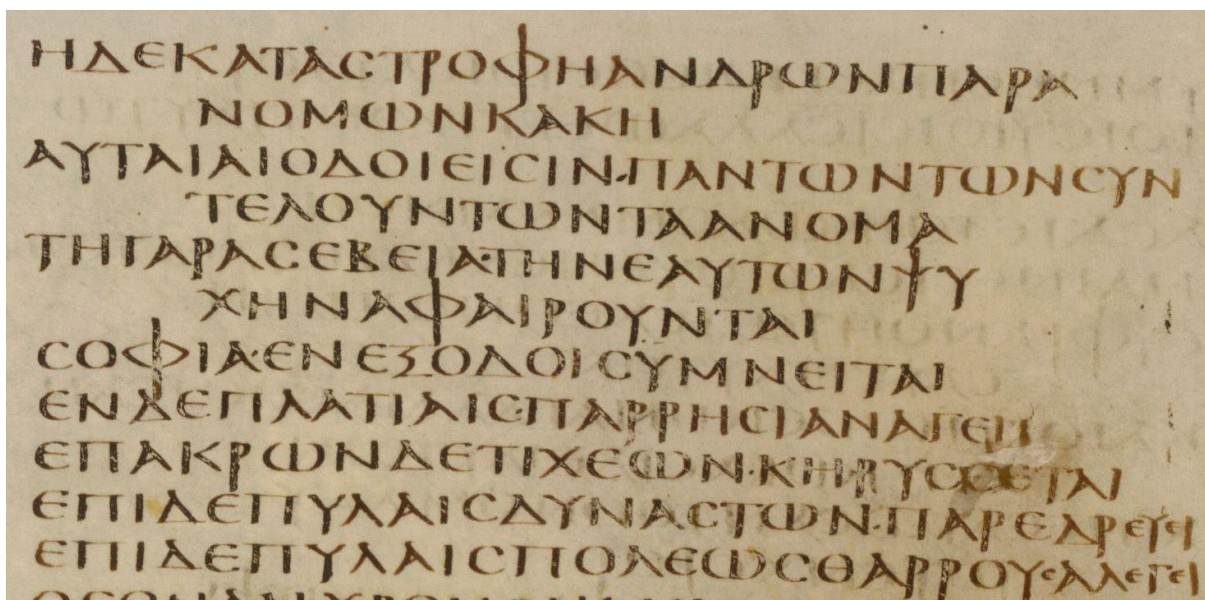

Griekse manuscripten. Bronnen van de oudheid, product van de middeleeuwen

Transcripties

In deze opdracht onderzoek je transcripties van Griekse manuscripten aan de hand van de vragen die je hieronder vindt. Je hoeft niet alle vragen te beantwoorden!

1. Codex Sinaiticus (Londin. Add. 43725, fol. 128v)

Oude Testament, Spreuken, 1.18-21

ἡ δὲ καταστροφή ἀνδρῶν παρανόμων κακή.

αὗται αἱ ὁδοί εἰσιν πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα.

τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.

Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται,

ἐν δὲ πλατείαις [lees: πλατεΐαις] παρρησίαν ἄγει,

ἐπ' ἄκρων δὲ τιχέων [lees: τειχέων] κηρύσσεται,

ἐπὶ δὲ πύλαις δυναστῶν παρεδρεύει,

ἐπὶ δὲ πύλαις πόλεως θαρροῦσα λέγει

De ondergang van mannen die tegen de wet ingaan is slecht.

Dat zijn de wegen van allen die onwettige dingen doen: die beroven hen van hun eigen ziel, door hun slechtheid.

De Wijsheid zingt in de poorten,

en op de pleinen neemt zij vrijuit het woord,

en op de toppen van de muren doet zij verkondigingen,

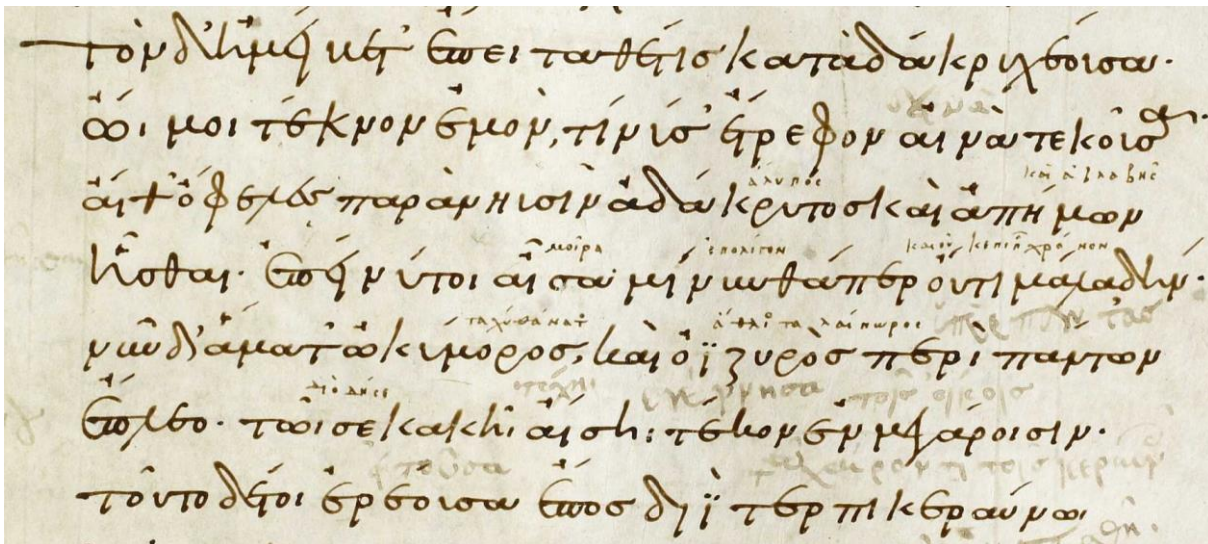
en zij gaat zitten bij de poorten van de heersers,

en zij spreekt zonder aarzelen bij de poorten van de stad.

Vragen:

- Welke fase van het Griekse schrift zien we hier? Hoe kan je dat weten? In welke eeuw(en) kan je dus ongeveer dit manuscript dateren?
- Op regel 3 heb je een hele reeks klinkers na elkaar, wat het moeilijk maakt om de woorden van elkaar te splitsen. Je kan dit oplossen door uit te gaan van een apart woordje dat uit enkel klinkers bestaat. Welk woordje?
- Waarom is dit fragment een goed voorbeeld van "bilineariteit"?
- Kan je een typische kopiïstfout herkennen in dit fragment?

2. Venetus A (Marciana Z 454), fol. 20r

Ilias, 1.413-419

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα·

ὦ μοι τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκοῦσα;

ἄλπος και ἀβλαβῆς

αἶθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπῆμων

μοῖρα ἐπ' ὀλίγον οὐκ ἐπὶ πολὺ χρόνον

ἦσθαι, ἐπεὶ νύ τοι αἶσα μίνυνθά περ οὗ τι μάλα δῆν·

ταχυθάνατος ἄθλιος, ταλαίπωρος

νῦν δ' ἅμα τ' ὠκύμορος καὶ ὀϊζυρὸς περὶ πάντων

διὸ δῆ σε

ἔπλεο· τὼ σε κακῆ αἴση τέκον ἐν μεγάροισι.

τοῦτο δέ τοι ἐρέουσα ἔπος Διὶ τερπικεραύνῳ

En Thetis gaf hem antwoord door haar tranen:

'Ach, zoon van me, waarom toch bracht ik jou
ter wereld voor je ongeluk en bracht

ik jou ook groot? Zat jij maar bij de schepen

hier zonder tranen zonder leed, want kort is

je levenslot en helemaal niet lang.

Maar naast een vroege dood treft jou nu ook

een rampspoed, meer dan allen! Voor dat onheil

heb ik je dus in mijn paleis gebaard.

Om dat aan Zeus die met de bliksem zwaait te zeggen (...)

Vragen:

- Wat is *scriptio continua*? Hoe zie je dit in dit fragment?
- Wat is in dit fragment aanwezig wat er niet is in fragment 1, en dat je zeker kan helpen om beter de woorden van elkaar te onderscheiden?
- Op de eerste regel is het zevende teken geen bekende letter. Welke ligatuur kan je hier zien?
- De letter ernaast is ook niet wat ze lijkt; dit is een voorbeeld waar de vroege minuskellletter afwijkt van de latere versie. Over welke letter gaat het?
- Zo'n zeven letters verder, in het midden van de regel, herken je gemakkelijk de twee letters τα. Je zou misschien kunnen denken aan het lidwoord τὰ. Maar er staat geen accent op. Hoe zal je dus deze letters moeten lezen?
- De allervroegste minuskelhandschriften gebruiken een "pure" minuskel. Maar in de eerste regel van dit fragment vind je een letter die toch in majuskel wordt geschreven. Welke?
- Hoe kan dit je helpen om dit manuscript te dateren?